

בעזה שיי"ת

קובץ
אור
התורה
והחסידות

שיעורי

הגה"ח ר' אהרן רובינפעלד שליט"א
ראש ישיבה דחסידים בעלזא
פעיה"ק ירושלים תובב"א

ערב חג הפורים

תענית אסתר
י"ג אדר תשפ"ג לפ"ק

פרנס החודש

הרב הערשל פריעד שליט"א מב"פ
לרגל אירוסים בנו המופלג בתורה ויר"ש
החתן אביגדור ג"י
בשעט"זמ ולמזל טוב
ויזכה לבנות בית נאמן בישראל ולבנין עדי עד

בס"ד

קובץ

אור תורה וחסידות

השיעור שנמסר

ע"י מורינו

ראש הישיבה שליט"א

בהיכל ישיבתנו הקדושה

פעיה"ק ירושלים תובב"א

יום ד' פרשת תצוה

ח' אדר תשפ"ג לפ"ק

אור התורה:

יסודות בקריאת המגילה (ב)

ניתן להאזין לכל שיעורי ראה"י

במספר הישיר של קול הלשון

שמספרו: 073-3211-614

לתרומות והארות ניתן לפנות

אל הגבאים בישיבה

או בטלפון: 058-3261-422

ניתן לקבל את שיעורים זהקובצים

בדוא"ל ע"י שליחת בקשה לדוא"ל:

Ortv212@gmail.com

תודותינו נתונה לכל התורמים שיחיז

למען הוצאת הקובץ לאור

יו"ל בס"ד ע"י

"מכון אור תורה וחסידות"

להפצת שיעורי

הגה"ח רבי אהרן רובינפלד שליט"א

ראש ישיבה דחסידי בעלזא

פעיה"ק ירושת"ו

אור התורה

נמסר ביום ד' תצוה ח' אדר תשפ"ג לפ"ק

יסודות בקריאת המגילה (ב)

להוציא, על הצד שהוא איש מוציא ועל הצד שהוא אשה נמי שפיר מוציא, וכי בגלל שהוא ספק לא יוכל להוציא.

והגע בעצמך, הרי בקידוש נפסק בשו"ע (סי' רע"א סעי' ב'), דנשים יכולות להוציא את האנשים בקידוש, משום דהן חייבות כאנשים דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, וכי טומטום לא יוכל להוציא אחרים בקידוש, משום שהוא ספק איש ספק אשה, [המבין יבין שלא מסתבר לומר כן ולא מצינו כזאת].

ומה נשתנה קריה"מ דהנשים חייבות ודאי בזה משום דאף הן היו באותו הנס, ויכולות להוציא את האנשים יד"ח כמש"כ רש"י, וטומטום אינו יכול להוציא.

ב. מנין לחדש שיש ב' גדרים בקריאת המגילה
הרא"ש במגילה (סי' ד'), אומר דחלוקה הוא חיוב נשים בקריה"מ מחיוב נשים, דהאנשים חייבים בקריאת המגילה רק בשמיעה ולא בקריאה. ולעיל ענף ב' נתבאר כמה מהלכים בזה, [מהלך האבנ"ז דחיוב קריאה הוא משום זכירת מחיית עמלק, והנשים אינן מחויבות בזה, מהלך המרחשת דחיוב הקריאה הוא מדין הלל ונשים פטורות מהלל].

אמנם עדיין יש לבאר דכיון שנתחייבו הנשים בקריה"מ משום דאף הן היו באותו הנס, מנין לחדש דזה מחייבן רק בשמיעה ולא בקריאה, אה"נ שמשו"ה סגי בשמיעה, [כנתבאר לעיל דלפרסומי ניסא סגי בשמיעה, ואף הן היו באותו הנס מחייבתן בפרסומי ניסא], אבל

ענף ג' - גדר חיוב נשים לפי הטעם דאף

הן היו באותו הנס

הנה הגמ' במגילה (ד.) ובערכין (ג.), אומרת "אריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה משום דאף הן היו באותו הנס", ויש לדון בגדר החיוב של נשים לפי טעם זה דאף הן היו באותו הנס כדלקמן.

א. תי' הבית יוסף על קושית התוס' וקושיית

השאגת אריה ע"ז

כדלעיל ענף ב' (בגליון שי"ל בשב"ק פר' תצוה), הגמ' בערכין אומרת "הכל כשרין לקרות המגילה לאתווי נשים", ופי' רש"י דנשים יכולות להוציא אנשים יד"ח, והקשו התוס' במגילה (שם), דהרי תני בתוספתא טומטום ואנדרוגינוס אינן מוציאין את הרבים יד"ח, ולכאורה ה"ה נשים¹, [דהרי החיסרון טומטום הוא זה שהוא ספק אשה], והאיך פי' רש"י דנשים יכולות להוציא את האנשים.

והבית יוסף מתרץ את ש"י רש"י, דעל אף שאיש מוציא אחרים יד"ח ואשה נמי מוציאה את האנשים יד"ח, מ"מ טומטום אינו יכול להוציא את האנשים יד"ח דספק הוא וספק אינו מוציא, והמג"א מביא את דבריו.

וזהו חיל' גדול שמרפסין איגרא שודאי אשה היכולה להוציא וספק אשה אינו יכול.

השאגת אריה (סי' ו'), צווח על הב"י איך יתכן כדבר הזה ואיזה חיסרון יש בטומטום שאינו יכול

¹ כך איתא בתוס' במגילה, אמנם התוס' בערכין (שם), כתבו בשם התוספתא "דנשים פטורות מקריאת המגילה", ומוסיפים התוס' שם, דהכוונה בזה שפטורים מחובת הקריאה, וכמש"כ הרא"ש במגילה, וכן איתא בתוספתא שלפנינו, דנשים אינן מוציאיות אחרים יד"ח, וממילא לא אתי שפיר תי' הב"י דלקמן, דתוספתא מפורשת היא דנשים עצמן אינן מוציאיות את האנשים, ולא רק הוכחה מטומטום, כמו שאומרים תוס' במגילה.

לה" מאשה, כלומר עבד הוא בר חיוב מצוות כאשה.

וכשנדון המצוות שהנשים חייבות משום דאף הן היו באותו הנס:

לפי צד ב' דלעיל, שבכה"ג חייבות הנשים מטעם חדש ולא מחיוב המצוה הכללי, א"כ עבדים דלא מצינן שנתחייבו משום דאף הם היו באותו הנס², לא יהיו חייבים במצוות אלו, דאה"נ דהשתא חייבות הנשים וא"כ איכא למילף בג"ש מה נשים חייבות אף עבדים חייבים, מ"מ זיל בתר טעמא, וכיון שהחייב שהן חייבות הוא מטעם נפרד ולא מגדר החיוב מצוות שיש להם מדין בן ישראל, א"כ לא נתחייבו העבדים בזה.

אך אם נאמר כצד הא', שכיון דאף הן היו באותו הנס ממילא אין בזה את הפטור של מצות עשה שהזמן גרמא, וחייבות הנשים מדין חיוב המצוות הכללי שיש להן, א"כ הרי"ז כמצות כיבוד אב ואם, דכמו שהנשים חייבות בזה עבדים נמי חייבים בזה. והנה הרמב"ם (פ"א ה"א), פסק דעבדים משוררים חייבים בקריה"מ, ומדייק ה'לחם משנה' דעבדים שאינם משוחררים פטורים.

מוכח דהרמב"ם סבירא ליה כצד ב', שאף הן היו באותו הנס הוא חיוב פרטי שנתחייבו הנשים ועבדים פטורים בזה.

ה. נפק"מ ב' - ביאור מהלך הרא"ש שהנשים

חייבות רק בשמיעה

באות א', הקשינו מנין להרא"ש לחדש דיש ב' גדרים במצות מגילה, וכנ"ל יתלה זה בב' הצדדים של הגרי"ז.

דאם נאמר כצד הא', שאף הן היו באותו הנס מסלק את הפטור של מצות עשה שהזמן גרמא, ונשים

המצוה הרי היא 'קריאת המגילה', ומנין לחדש דיש גדר חיוב נוסף והוא שמיעת המגילה.

וכדי ליישב ב' קושיות אלו, עלינו להקדים לבאר מהו גדר החיוב שמתחייבות הנשים מטעם דאף הן היו באותו הנס, כדלקמן.

ג. חקירת הגרי"ז מבריסק בגדר החיוב משום אף

הן היו באותו הנס

הגרי"ז במסכת ערכין (סטנסיל), חוקר מהו גדר החיוב שמצינו כמה פעמים בש"ס, שהנשים מחייבות משום דאף הן היו באותו הנס, (פסחים קיה: לגבי ד' כוסות, בשבת דף כ"ג לגבי נר חנוכה, הר"ן בשבת ק"ז כותב דבלחם משנה חייבים הנשים משום דאף הן היו באותו הנס של ירידת המן, ועוד).

די"ל ב' מהלכים בזה.

הא', על אף שילפינן מתפילין במס' קידושין דבכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, [דתפילין הוקשו לת"ת דנשים פטורות בזה, כדילפינן "ולמדתם אותם את בניכם", ולא את בנותיכם].

זה שאף הן היו באותו הנס מגלה שיצאו מצוות אלו מהכלל האמור בכל מצוות עשה שהזמן גרמא, דהנשים חייבות בזה, כלומר כיון שאף הן היו באותו הנס הרי"ז כמצוות עשה שאין הזמן גרמא שנשים חייבות בזה.

הב', מהחיוב הכללי של המצוה אכן פטורות משום דהזמן גרמא, אך חייבום חז"ל משום דאף הן היו באותו הנס בחיוב נפרד - חיוב מדרבנן.

ד. נפק"מ א' - חיוב עבדים במצות עשה שהזמן

גרמא והנשים חייבות משום דאף הן היו באותו

הנס

הגרי"ז אומר שם נפק"מ בין הצדדים בענין חיוב עבדים במצוות כאלו, דהנה עבדים שאינם משוחררים חייבים במצוות כאשה, כדילפינן "לה

² אי נימא הביאור של אף הן היו באותו הנס משום דנעשה הנס על ידיהם, ודאי לא היו עבדים בה"נ, אך אי נימא הביאור שאף הן היו באותו הנס משום דהיו באותו סכנה להשמיד וכו', יל"ע אם עבדים נמי היו באותו גזירה, אך זאת ברור דלא מצינו דנתחייבו העבדים משום דאף הם היו באותו הנס.

המצוה היא מדאורייתא, א"א להוסיף חיוב נשים מדרבנן משום דאף הן היו באותו הנס.

מוכח דתוספת חיוב משום אף הן היו באותו הנס, אפשר להוסיף רק כשהתוספת תהיה שוה לעיקר המצוה, ולפי"ז א"א לומר כדברי הטו"א, דחיוב האנשים הוא מדברי קבלה וחיוב הנשים הוא רק מדרבנן, דא"כ דמיא לסוכה, דאומרים התוס' דא"א להוסיף חיוב נשים משום דאף הן היו באותו הנס, אלא צריך לומר דאף הנשים שמחויבות משום דאף הן היו באותו הנס, מחויבות מדברי קבלה ולא רק מדרבנן.

ובפשטות נראה שנחלקו הטו"א והרעק"א בב' צדדי הגרי"ז, דהטו"א למד אף הן היו באותו הנס מחייבתן בחיוב פרטי ושונה מחיוב הכללי שיש על האנשים, ולכן אומר הטו"א שהנשים מחויבות רק מדרבנן, משא"כ הרעק"א למד דאף הן היו באותו הנס רק מסלק את הפטור של מצות עשה שהזמן גרמא, וממילא מחויבות הנשים באותו חיוב של האנשים ולכן חייבות אף הן מדברי קבלה.

ז. סתירת הרעק"א

כנ"ל הרעק"א בתוספתו למשניות חולק על הטו"א, וסובר דאף הן היו באותו הנס מחייבתן מדברי קבלה, והביאור בזה נתבאר לעיל, דכיון דהיו באותו הנס אין להן את הפטור של מצות עשה שהזמן גרמא.

הנה, הרעק"א בהגותו על שו"ע (סי' תרצ"ה נדפס במהדור' פרידמן), מביא את קו' הפר"ח על הסוברים שנשים חייבות במשלוח מנות, דבמגילה כתי' "ומשלוח מנות איש לרעהו", ולא אשה.

ומתוך עפ"י דברי הטו"א, שאף הן היו באותו הנס מחייב רק מדרבנן, דהשתא ניחא שאה"נ דמדברי

חייבות מאותו הטעם שהאנשים חייבים, א"כ צ"ע כנ"ל מנין להרא"ש לחדש דגדר חיוב קריה"מ חלוק בין אנשים לנשים.

אך אם נאמר כצד הב', שאף הן היו באותו הנס מחייבתן בחיוב פרטי מדרבנן, לא קשה מידי, דשפיר מסתבר לומר דאה"נ שחיוב האנשים הוא חובת קריאה, החיוב שנתחייבו הנשים משום דאף הן היו באותו הנס היא רק חובת שמיעה, וכמו שנתבאר לעיל בענף ב', דלפרסומי ניסא סגי בשמיעה.

ו. נפק"מ ג' - מח' הטורי אבן והרעק"א - אף הן היו באותו הנס מחייב מדרבנן או מדברי קבלה הטו"א במגילה (דף ד'), אומר מהלך אחר בדברי הבה"ג³, שנשים אינן מוציאות את האנשים יד"ח, שהרי החיוב של קריה"מ שנתחייבו בה האנשים היא מדברי קבלה, ודברי קבלה היא כדאורייתא⁴, כמו שאומרת הגמ' "אסתר ברוח הקודש נאמרה" משמע שזה כדאורייתא, אמנם הנשים נתחייבו רק מדרבנן, דזה שאף הן היו באותו הנס מחייבתן רק מדרבנן, ולכך אין הנשים יכולות להוציא את האנשים יד"ח, דלא אתי מחיוב מדרבנן ומוציא מחיוב מדאורייתא.

הרעק"א בתוספתו על המשניות (מגילה פ"ב מ"ד), חולק על הטו"א, ומוכיח מהתוס' בפסחים (ק"ח ד"ה היו באותו הנס), שמקשים אמאי אין הנשים מחויבות במצות סוכה משום דאף הן היו באותו הנס ד"כי בסוכות הושבתי וגו'", ומתרצים, דדוקא במצוה מדרבנן כגון ד' כוסות יכולים לחייב אף נשים, משום דאף הן היו באותו הנס, אבל המצוה שעיקר

³ לטו"א היה את נוסח דברי הבה"ג, כמי שמביא את התוס' במגילה, שהבה"ג אומר רק את גוף הדברים שנשים אינן מוציאות את האנשים יד"ח כמו טומטום, אבל התוס' בערכין מביאים בשם הבה"ג אף את ביאור הדברים שנשים חייבות רק בשמיעה, וכפי שאומר הרא"ש במגילה.

⁴ ולעיל ענף ב' הובאו דברי הבאה"ט בשם האו"ז, שחולק ע"ז וסובר דדברי קבלה הן כדרבנן, ולכך יכול קטן שהגיע לחינוך להוציא אשה בקריה"מ, דתרוויהו מחייבים מדרבנן, משא"כ הטו"א והרעק"א דכאן, תרוויהו סבירא להו דדברי קבלה הן כדאורייתא.

ודאי שפיר חייבת בקריה"מ ויכולה להוציא אף אנשים, אמנם טומטום על הצד שהוא איש אכן הוא בר חיובא, אבל על הצד שהוא אשה הרי לא דברו חכמים דבריהם על הספק, והוא אינו מתחייב משום דאף הם היו באותו הנס אלא מספק.

והשתא ניחא תמיהת השאג"א, ואתי שפיר נמי מה שתמהנו שם, מאי שנא מקידוש דהנשים גם חייבות מחיוב נפרד, דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, ולא מצינו שטומטום לא יוכל להוציא אחרים יד"ח.

חזינן מיהא שפיר דהבית יצחק ג"כ למד בגדר החיוב של אף הן היו באותו הנס שזה חיוב פרטי מדרבנן, ולא דהשתא מחויבות בחיוב הכללי של קריאת המגילה.

ולפי מהלך הבית יצחק, א"ש טובא דבקידוש מחויבות אף הנשים מדאורייתא, וא"כ יתחייב הטומטום ממ"נ, משא"כ בקריה"מ חייבים הנשים רק מדרבנן, א"כ יפטר הטומטום דעל הצד שהוא ספק אשה, הרי לא העמידו חכמים דבירהם על הספק.

קבלה הן פטורות הנשים ממשלוח מנות, דכתי' "איש" ולא אשה, אולם מדרבנן נתחייבו הנשים משום דאף הן היו באותו הנס.

ולכאו', הרי"ז סתירה בדברי הרעק"א, וצ"ע.

ח. מהלך הבית יצחק ביישוב החילוק בין

טומטום לאשה

לעיל אות א', הבאנו את קו' התוס' על שיטת רש"י דנשים יכולות להוציא את האנשים יד"ח, דבתוספתא קתני טומטום ואנדרוגינוס אינם מוציאים את הרבים יד"ח, ואם ספק אשה אינו יכול להוציא ודאי אשה ודאי דאינה יכולה להוציא את האנשים יד"ח, והבית יצחק (או"ח סי' קט"ו), כותב לתרץ את שיטת רש"י על זה הדרך, דהנה שי' הרמב"ם (בספר המצוות) היא דבכל דין דרבנן אם אין מקיימים את זה עוברים על לאו ד"לא תסיר וגו'", והרמב"ן מקשה עליו, א"כ אמאי הדין דספיקא דרבנן לקולא, הרי"ז דאורייתא משום "לא תסיר", ובספר מגילת אסתר (על ספר המצוות להרמב"ם), מתרץ דהכי אתני רבנן כשתיקנו את תקנותיהם, דלא העמידו דבריהם במקום ספק, [והם שגזרו הם שהתירו, דכל התקנה היא רק במקום ודאי ולא במקום ספק].

ולפי"ז אתי שפיר, דחיוב נשים בקריה"מ היא רק מדרבנן, משום דאף הן היו באותו הנס, וא"כ אשה